

Klokkenluiders en journalisten tegen economische fraude

Ben Vollaard

Een-tweetjes tussen klokkenluiders en journalisten zijn een effectievere manier om economische fraude aan het licht te brengen dan het speurwerk van toezichthouders. Het zijn werknemers die weten wat er echt speelt, niet inspecteurs of onderzoekers. Dit laten inventarisaties van fraudezaken zien. Klokkenluiders kunnen goed bij journalisten terecht: een schandaal verslaan geeft een journalistieke carrière een duw. Daarnaast zijn zij gebaat bij de journalistieke drang naar het publiceren van vervolgh verhalen. Tegelijk kunnen klokkenluiders de zaak met bewijs en al bij toezichthouders aanbieden. Een forse beloning is noodzakelijk om werknemers zo ver te krijgen. Beloningen voor klokkenluiders vormen de katalysator van dit hele proces. Een beloning van een paar ton of een paar miljoen lijkt misschien veel, maar het vormt een schijntje vergeleken met het voortdurend geld ploegen in vleugellamme toezichthouders.

In het economische verkeer gaat het er niet altijd even zuiver aan toe. Ondernemers zoeken de grenzen van de wet op – en gaan er overheen. Soms schudden ze de boel op door het ontwikkelen van innovatieve diensten die niet binnen het bestaande juridische kader passen, zoals bij taxidienst Uber (Pelzer et al. 2019). Soms ook zijn de intenties vuiger en komt het gewoon beter uit om het niet te nauw te nemen met de wet. Denk aan iets als het lozen van afvalstoffen in plaats van ze te laten verwerken, een veelvoorkomende vorm van fraude bij elke economische activiteit waar wat gemaakt wordt – en iets waar ook gereputeerde bedrijven zich aan bezondigen (Shapira en Zingales 2017; Vollaard 2021).

De schade van economische fraude is enorm. Denk aan grootschalige vernietiging van de natuur door illegale houtkap, aan ziekte en voortijdige dood door blootstelling aan illegaal geloosde stoffen en aan bedrijfsongevallen door niet-naleving van veiligheidsvoorschriften (Herbert en Landrigan 2000). Als we schade als maatstaf nemen, dan zou volgens Reiman en Leighton (2020) economische fraude met gemak de veelvoorkomende criminaliteit zoals geweldsdelicten en woninginbraken overtreffen.

In dit artikel beargumenteer ik dat wie wat tegen economische fraude wil doen, beter kan gokken op een een-tweetje van klokkenluiders en journalisten dan op het werk van toezichthoudende instanties en partijen die bedrijven in de gaten houden voor investeerders. Om dit een-tweetje goed te laten werken, is vooral beleid gericht op prikkels voor klokkenluiders belangrijk; de prikkels voor journalisten liggen beter. Betere rechtsbescherming van klokkenluiders en vooral het introduceren van forse beloningen voor het doen van meldingen van fraude lijken daarvoor het geëigende middel.

Dit voorstel is maatschappelijk gezien relevant, omdat het een uitweg biedt voor de beperkte slagkracht van toezichthoudende instanties. Zij lijden onder chronisch middelengebrek en onder voortdurende reorganisaties (lees bijvoorbeeld Deloitte 2020 over de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit, NVWA). Om een idee te geven hoe scheef de verhoudingen liggen: vanuit het Kustwachtcentrum in Den Helder houdt een handjevol mensen het gehele Nederlandse Noordzeegebied in de gaten. Daarnaast heeft de Kustwacht welgeteld drie patrouillevaartuigen. Bedenk dat de Noordzee een van de drukst bevaren zeeën ter wereld is – neem eens een kijkje op [MarineTraffic](#) – en dat het Nederlandse deel ervan een gebied vormt dat twee keer zo groot is als het landoppervlak van Nederland. Vergelijk dat met de tienduizenden politiemensen en controleurs van stadstoezicht ‘op de wal’ die zich met delicten als winkeldiefstal en fout parkeren bezighouden. Zelfs bij evidente gevallen van fraude zijn toezichthouders vaak niet in staat op te treden (lees Spekschoor 2019 over visfraude en RTLnieuws 2020 over fraude bij slachthuizen). Het publiek kan er niet op vertrouwen dat publiek gefinancierde toezichthouders de schade van economische fraude wel in toom houden. De maatschappelijke bereidheid om door middel van toezicht en handhaving economische fraude serieus te bestrijden is klaarblijkelijk beperkt. Laat dit zo zijn; een alternatief kanaal dat zich richt op klokkenluiders en journalisten is effectiever – en het inzetten ervan vereist relatief weinig middelen.

Het onderliggende informatieprobleem

Welke tot nog toe onbekende stof in de Rijn vergiftigt ons drinkwater? Een journalist gaat dat niet op eigen kracht achterhalen. Welke maaswijdte van hun netten gebruiken vissers als ze op zee zijn? Ook nu geldt: een journalist gaat niet op eigen kracht dergelijke illegale praktijken boven water halen. Dit zijn dingen die alleen direct betrokkenen weten. Zelf fraude ontdekken als journalist is zeldzaam. Je weet niet waar je moet zoeken. Je hebt de kennis niet. Je kan de informatie bovendien vaak niet duiden, zoals bijvoorbeeld een chemisch analist dat wel kan.

Natuurlijk, het is niet *onmogelijk* om als journalist fraude te ontdekken. Je kan toevallig ergens op stuiten. Dat moet dan wel informatie zijn die een journalist op waarde kan schatten. Je bent dus aan het neuzen naar iets anders, en dan kom je opeens op een nieuw spoor – en dat spoor loopt wonder boven wonder niet dood. Een voorbeeld is de manier waarop groot-schalige corruptie rond Wen Jiabao, de vorige Chinese leider, bekend werd. David Barbouza, redacteur economie bij de *New York Times*, was aan het kijken naar oneigenlijke voordelen die kinderen van de Chinese machthebbers genieten. Toen kwam hij erachter dat met publiekelijk beschikbare informatie over bedrijven ook links zijn te leggen tussen de machthebbers zelf en grote bedrijven. Zo bleek de familie van Jiabao tijdens zijn termijn als vice-premier en premier een vermogen van miljarden dollars te hebben vergaard (Barbouza 2012). Zijn moeder was altijd arm geweest, maar maakte intussen investeringen in Chinese bedrijven van meer dan honderd miljoen dollar. Het verhaal sloeg in als een bom. Tot zover de uitzondering die de regel bevestigt.

Journalisten kunnen het dus niet zelf. Zij staan hier niet alleen in. Hetzelfde geldt voor wetenschappers. Zij moeten iets aangereikt krijgen door direct betrokkenen. De kracht van

hun werkzigt vooral in het ontwerpen en uitvoeren van een creatieve en betrouwbare toets op bestaande vermoedens van fraude (Zitzewitz 2012) en het inschatten van de omvang van de fraude (Dyck, Morse en Zingales 2020) en de maatschappelijke gevolgen daarvan (Marcus 2021). Ook nu zijn er uitzonderingen, dankzij *serendipity in the social sciences*, zoals Christie en Schultz (1995) het noemen. Zij ontdekten bij toeval grootschalige fraude door *bookmakers* op de aandelenmarkt. Hun verhaal lijkt op de toevallige ontdekking van de achtergrondruis van de big bang door twee astronomen in 1964 (Brumfiel 2014). De gegevens van aandelentransacties waarover William Christie en Paul Schultz beschikten leken gekke fouten te bevatten; de bron hiervan bleken uiteindelijk illegale afspraken tussen bookingkantoren te zijn (Ritter 2008).

Zelfs de rol van buitenstaanders die er bovenop zitten, zoals inspecteurs, bij het ontdekken van fraude is klein. Het is hun werk, ze zijn ervoor aangesteld, maar ze blijven buitenstaanders met beperkt zicht op wat er werkelijk gebeurt. Een stug voorbeeld hiervan is het 's nachts lozen van oliehoudende stoffen door internationaal scheepverkeer. Dit is een grote bron van milieuvervuiling, vooral in en rond vaarroutes. Nederland is voor zover ik weet het enige land ter wereld dat ook 's nachts vanuit de lucht de zee systematisch in de gaten houdt, maar veel verder dan wat vaag geformuleerde vermoedens over wat er na zonsondergang op de Noordzee gebeurt kwam het decennialang niet (Vollaard 2017).

Een breed opgezette studie naar het ontdekken van financiële fraude door bedrijven in de VS biedt bewijs voor de marginale rol van toezichthouders (Dyck, Morse en Zingales 2010). De onderzoekers baseren zich op honderden boekhoudschandalen in de periode 1996 tot 2004, waaronder de debacles rond Enron en WorldCom. Zij vinden dat de toezichthouder – de SEC, het Amerikaanse equivalent van de AFM – een marginale rol speelt in het ontdekken van de fraude. Ook auditors – ingehuurd om de boeken te controleren – en investeerders – die kunnen profiteren van fraude maar ook heel veel hebben te verliezen, denk aan Enron – blijken weinig onoorbaars op te merken.

Werknemers spelen juist een grotere rol. De onderzoekers laten zien dat die rol is te verklaren door hun unieke toegang tot informatie. Vooral de relatief kleine zaken – dit is relatief; het gaat hier zonder uitzondering om grote schandalen – zijn dankzij klokkenluiders naar buiten gekomen.¹

Om de boodschap niet verloren te laten gaan: werknemers spelen bij het ontdekken van fraude dus een veel grotere rol dan de toezichthouders. Dit is wel even iets om bij stil te staan. Het is om deze reden naïef om na te denken over afschrikking en bestraffing zonder daarin spelers te betrekken die het informatieprobleem rond fraude kunnen oplossen.

---

¹ Hetzelfde beeld biedt een jaarlijks internationaal overzicht van fraude binnen bedrijven en overheidsorganisaties gericht op persoonlijke verrijking, denk aan diefstal van bedrijfseigendommen en onjuiste declaraties (ACFE 2020). Fraude wordt drie keer vaker ontdekt dankzij meldingen van werknemers dan dankzij interne audits.

Het een-tweetje tussen klokkenluiders en journalisten

Klokkenluiders spelen dus een centrale rol. Maar als zij iets naar buiten willen brengen, dan kunnen zij niet zonder journalisten. Gezien de in de introductie besproken redenen kunnen zij daar vaak beter terecht dan bij de toezichthouder. Het zijn vooral journalisten van vooraanstaande media die tips krijgen (Dyck, Morse en Zingales 2010). Een bericht in een vooraanstaand mediakanaal als een landelijke krant met een goede reputatie bevordert de geloofwaardigheid van het verhaal. Deze media hoeven bovendien minder bang te zijn voor het wegvallen van advertentie-inkomsten van één partij dan kleinere mediaspelers.

Journalisten hebben in ieder geval vanuit het oogpunt van carrièreperspectieven een sterke prikkel om met het verhaal van een klokkenluider aan de slag te gaan. Een journalist kan zijn of haar carrière een enorme duw geven met het naar buiten brengen van een groot schandaal. Zo kreeg de eerder genoemde New York Times-verslaggever David Barbouza een reeks van prijzen voor zijn artikel over corruptie rond de directe familie van de Chinese premier. Journalist Dan McCrum van de Financial Times is inmiddels een beroemdheid vanwege zijn hoofdrol in de ontrafeling en ontmanteling van het Duitse betaalbedrijf Wirecard. Dyck, Morse en Zingales (2010) wijzen erop dat het niet toevallig is dat de naam van de journalist bij het bericht over de fraude er in het merendeel van de gevallen duidelijk bij staat, terwijl de oorspronkelijke bron, de klokkenluider, nog weleens anoniem blijft of zelfs onvermeld.

De eisen voor een verhaal waarin een partij beticht wordt van fraude liggen natuurlijk hoog. Een journalist kan niet simpelweg vermoedens in de krant zetten. Dit is een uitnodiging om advocaten achter je aan te krijgen. Het is belangrijk te bedenken dat klokkenluiders vaak niet louter uit gewetensnood naar journalisten toekomen. De drempel om een journalist te tippen over illegale praktijken bij de werkgever ligt erg hoog, zo hoog dat er vaak een extra aanleiding als een arbeidsconflict voor nodig is om het zo ver te laten komen. Een journalist zal moeten onderzoeken wat er waar is aan de beschuldiging – en daarvoor is het relevant te weten te komen of de klokkenluider een dubbele agenda heeft (Inman, Gonzalez en Quinones 2020). Dat vereist tijd en middelen, een zeer schaars goed. De laatste jaren zijn er allerlei initiatieven ontplooid gericht op ondersteuning van dit soort journalistiek graafwerk, maar hier lijkt meer mogelijk, zeker in een klein taalgebied als het Nederlandse (zie Beunders et al. 2018 over marktfalen in de onderzoeksjournalistiek).

Klokkenluiders kunnen met hun onthullingen ook goed bij de media terecht, omdat journalisten leven van vervolgh verhalen. Die leveren immers direct bewijs dat hun werk impact heeft. Denk aan een artikel over een kwestie op dinsdag en een vervolg op donderdag met daarin het nieuws dat over de kwestie Kamervragen zijn gesteld. Dat is wel wat anders dan een toezichthouder die een fraudemelding registreert, wellicht een half jaar later 'in onderzoek neemt' en daarna nog maanden- of jarenlang niks kwijt wil over de zaak omdat die 'in onderzoek' is. Journalisten daarentegen blijven de fraude graag onder de aandacht brengen. Een mooi voorbeeld hiervan vormen de dossiers van Follow the Money. Dit online journalistiek platform richt zich vooral op artikelen over economische fraude. Het platform is ge-

bouwd rond dossiers zoals fraude door 'zorgcowboys' en de vervuiling door DuPont/Che-mours. Artikelen binnen een dossier bouwen op elkaar voort; samen vormen zij een beeld van de onderliggende kwestie en samen geven zij daar ook meer gewicht aan dan een op-zichzelfstaand artikel dat na een week 'oud nieuws' is.

Beloningen en bescherming voor klokkenluiders

Zoals gezegd, voor werknemers bestaat een grote drempel om met onthullingen naar buiten te komen. Voor het getroffen bedrijf worden zij vaak het punt waar alle pijlen zich op rich-ten. Niet het aangekaarte probleem, maar de boodschapper van het slechte nieuws krijgt de aandacht, een algemeen menselijke neiging (John et al. 2019). Klokkenluiders worden niet zelden op een zijspoor gezet dan wel ontslagen en achtervolgd door advocaten. De slechte positie van klokkenluiders is een lang bestaand probleem waar al veel over is geschreven, maar waar nog weinig lijkt verbeterd.

Het versterken van de rechtspositie van klokkenluiders is duidelijk nog in ontwikkeling in Nederland. Enkele jaren terug is de Wet Huis voor klokkenluiders in werking getreden, maar dit 'huis' blijkt vooralsnog erg gebrekkig te werken (Van Mil et al. 2020). Er is inmid-dels een nieuwe Europese richtlijn die betere ondersteuning en rechtsbescherming van klokkenluiders in het vooruitzicht stelt (Van der Meij 2021). De bewijslast komt meer bij werkgevers te liggen. Uiterlijk eind dit jaar moet de EU-klokkenluidersrichtlijn in de be-staande wet verwerkt zijn. Wellicht dat klokkenluiders hier wel bijgebaat zijn – en dat hier-door het aantal klokkenluiders zal toenemen.

Het introduceren van forse beloningen voor klokkenluiders is een andere oplossing om de persoonlijke ellende en financiële ramspoed rond het doen van een melding te verzachten. In de VS zijn verschillende wetswijzigingen doorgevoerd om financiële prikkels voor het melden van fraude te creëren. Zo betaalt de Amerikaanse beurstoezichthouder SEC sinds 2012 klokkenluiders 10 tot 30 procent van de boetes die dankzij een melding zijn geïnd. Eind vorig jaar ontving een klokkenluider 114 miljoen dollar als beloning, een record (SEC 2020). Het werkt, zo blijkt uit een recente overzichtsstudie (Nyrerod en Spagnolo 2021). De angst voor onjuiste meldingen door puur op geld beluste werknemers lijkt onterecht (Buc-cirossi et al. 2017). Dyck, Morse en Zingales (2010) laten zien dat in sectoren waar klokken-luiders direct financieel kunnen meeprofiteren van het aan het licht brengen van fraude, zoals bij gezondheidszorgverzekeringen voor ouderen, een relatief grote stroom aan door klokkenluiders gemelde fraudezaken bestaat.

Deze initiatieven zijn gericht op het stimuleren van meldingen direct aan publieke toezicht-houders. Als een klokkenluider beperkt vertrouwen heeft in de toezichthouder, dan kan hij of zij een officiële melding doen en tegelijk naar de media stappen.² Zo ging het bijvoorbeeld

---

² In combinatie met een melding naar de media stappen lijkt voor de beloning van klokkenluiders door de SEC geen probleem, zie Section 21F van de US Exchange Act, paragraaf '240.21F-4 Other definitions', onderdeel (b). [<https://www.sec.gov/about/offices/owb/reg-21f.pdf>]

bij de melding van visfraude bij supertrawler Jan Maria door een stuurman van het visserschip (weliswaar zonder beloning voor de tip). Het schip ving in ruim twee weken anderhalf miljoen kilo meer vis dan officieel werd opgegeven. Via Greenpeace kwam zijn verhaal bij Nieuwsuur en Zembla terecht. De stuurman overhandigde de schaduwboekhouding van het schip ook aan de Duitse justitie (Schuttevaer 2013). Overigens is er zo ver ik weet uiteindelijk niks met de melding gedaan.

Conclusie

Economisch journalisten zijn in een unieke positie om fraude van bedrijven boven water te krijgen. Journalisten kunnen dit in de regel niet op eigen houtje, daarvoor ontbreekt hen de informatie en ook de expertise, maar vooral in samenwerking met klokkenluiders. Uiteindelijk zijn het vooral werknemers die weten wat er echt gebeurt en niet journalisten of onderzoekers, zelfs niet inspecteurs. Het een-tweetje tussen journalisten en klokkenluiders lijkt een onderbenut kanaal om een groot maatschappelijk probleem aan te pakken. Samen kunnen zij van veel meer betekenis zijn dan het speurwerk van alle toezichthouders als de NVWA, AFM, etc. bij elkaar.

Om deze samenwerking goed te laten werken is het wel nodig om ervoor te zorgen dat klokkenluiders uiteindelijk beter in plaats van slechter af zijn na het doorspelen van informatie over illegale praktijken. Het introduceren van beloningen voor het doen van meldingen via officiële kanalen kan hierin voorzien. Het blijkt een effectief middel om werknemers over de streep te trekken. Idealiter weten klokkenluiders zich beschermd door de wet, beloond door de toezichthouder als hoeder van het algemeen belang – en kunnen zij tegelijk met hun verhaal naar de media.

Als de Nederlandse overheid terughoudend blijft met het introduceren van tipgeld, dan zouden maatschappelijke organisaties en individuele personen die iets voor de publieke zaak willen doen in dit gat kunnen springen. Dergelijke private initiatieven richten zich dan niet langer uitsluitend op het bieden van financiële ondersteuning voor het graafwerk van journalisten, zoals hierboven aangestipt, maar ook op het stimuleren van meldingen door klokkenluiders, de bron waar dit graafwerk op draait.

Auteur

Ben Vollaard is Universitair Hoofddocent bij Tilburg University, vollaard@uvt.nl

Referenties

ACFE (Association of Certified Fraud Examiners), 2020, Report to the Nations. Global study on occupational fraud and abuse, <https://acfe-public.s3-us-west-2.amazonaws.com/2020-Report-to-the-Nations.pdf>, Austin (TX).

- Barboza, David, 2012, Billions in Hidden Riches for Family of Chinese Leader, *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2012/10/26/business/global/family-of-wen-jiabao-holds-a-hidden-fortune-in-china.html>
- Beunders, Henri, Justin de Kleuver, Annelies van der Horst en Arjun Swami-Persaud, 2018, Onderzoeksjournalistiek in Nederland. Verkenning en analyse, DSP-groep. <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=7fb19da6-60b9-4318-b43f-d82e14a09444&title=Onderzoeksjournalistiek%20in%20Nederland.%20Verkenning%20en%20analyse.pdf>
- Brumfiel, Geoff, 2014, Big Bang's Ripples: Two Scientists Recall Their Big Discovery, NPR, All things considered. <https://www.npr.org/2014/05/20/314239930/big-bangs-afterglow-two-scientists-recall-their-big-discovery?t=1617700814586>
- Buccirossi, Paolo, Giovanni Immordino en Giancarlo Spagnolo, 2017, Whistleblower Rewards, False Reports, and Corporate Fraud, Stockholm Institute of Transition Economics Working Paper 42.
- Christie, William G. en Paul H. Schultz, 1995, Policy Watch: Did Nasdaq Market Makers Implicitly Collude?, *Journal of Economic Perspectives*, vol. 9(3): 199-208.
- Deloitte, 2020, Onderzoek of de capaciteit van de NVWA toereikend is voor het actuele en toekomstige takenpakket, onderzoek in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/03/20/onderzoek-of-de-capaciteit-van-de-nvwa-toereikend-is-voor-het-actuele-en-toekomstige-takenpakket>
- Dyck, Alexander, Adair Morse en Luigi Zingales, 2010, Who Blows the Whistle on Corporate Fraud?, *Journal of Finance*, vol. 65(6): 2213-2253.
- Dyck, Alexander, Adair Morse en Luigi Zingales, 2020, How pervasive is corporate fraud?, NBER Working Paper.
- Herbert, Robin en Philip J. Landrigan, 2000, Work-related death: A continuing epidemic, *American Journal of Public Health*, vol. 90(4): 541-545.
- Inman, Mary, Carolina Gonzalez en Claudia Quinones, 2020, Implementing the new EU Whistleblower Directive: A Transposition Guide for Journalists, Constantine Cannon, European Federation of Journalists, London.
- John, Leslie, Hayley Blunden en Heidi Liu, 2019, Shooting the Messenger, *Journal of Experimental Psychology: General*, vol. 148(4): 644-666.
- Marcus, Michelle, 2021, Going Beneath the Surface: Petroleum Pollution, Regulation, and Health, *American Economic Journal: Applied Economics*, vol. 13(1): 1-37.
- MarineTraffic, 2021. <https://www.marinetraffic.com/nl/ais/home/centerx:3.7/center:y:52.2/zoom:8>
- Meij, Peter van de, 2021, Positie klokkenluider kan snel veel beter, *Het Financieele Dagblad*. <https://fd.nl/opinie/1373117/positie-klokkenluider-kan-snel-veel-beter-ofd1caPchjzp>
- Mil, Bill van, Fritzi Reijerma, Frederique Uyterlinde en Anouk Bolsenbroek, 2020, *Evaluatie Wet Huis voor klokkenluiders*, Kwink groep, Den Haag. <https://www.huisvoorklokkenluiders.nl/Publicaties/publicaties/2020/07/15/eindrapport-evaluatie-wet-huis-voor-klokkenluiders>
- Nyrerod, Theo en Giancarlo Spagnolo, 2021, Myths and numbers on whistleblower rewards, *Regulation & Governance*, vol. 15: 82-97.
- Pelzer, Peter, Koen Frenken en Wouter Boon, 2019, Institutional entrepreneurship in the platform economy: How Uber tried (and failed) to change the Dutch taxi law, *Environmental Innovation and Societal Transitions*, vol. 33: 1-12.
- Reiman, Jeffrey en Paul Leighton, 2020, *The Rich Get Richer and the Poor Get Prison: Thinking Critically About Class and Criminal Justice*, 12^e editie, Routledge.
- Ritter, Jay, 2008, Forensic finance, *Journal of Economic Perspectives*, vol. 22(3): 127-147.
- RTLnieuws, 2020, NVWA te traag: onderzoek naar misstanden slachthuizen gestopt, <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/5172849/nvwa-noordelijke-slachthuizen-friesland-drenthe-groningen-ziek-onderzoek>

-
- Schuttevaer, 2013, Nieuwsuur: 1,5 miljoen kilo 'vermist' haring gedumpt, Katwijk <https://www.schuttevaer.nl/nieuws/visserij/2013/03/29/nieuwsuur-15-miljoen-kilo-vermiste-haring-gedumpt/>
- SEC, 2020, SEC Issues Record \$114 Million Whistleblower Award, press release, Washington DC <https://www.sec.gov/news/press-release/2020-266>
- Shapira, Roy en Luigi Zingales, 2017, Is pollution value-maximizing? The DuPont case, NBER Working Paper 23866.
- Spekschoor, Thomas, 2019, Hoe Nederland visserij-fraude wel doorhad, maar niets deed, NOS <https://nos.nl/artikel/2303680-hoe-nederland-visserij-fraude-wel-doorhad-maar-niets-deed.html>
- Vollaard, Ben, 2017, Temporal displacement of environmental crime. Evidence from marine oil pollution, *Journal of Environmental Economics and Management*, .
- Vollaard, Ben, 2021, Zorg om reputatie weerhield chemiereus DuPont niet om dood en verderf te zaaien, *Follow the Money*, https://www.ftm.nl/artikelen/interview-luigi-zingales?share=8j87uSNcvwD-dGb1WUVTphUEXa%2BdzDFpFD0%2FXtKZBMjpx8LG0%2FuRwsSKzMhSDolg%3D&utm_campaign=sharebuttonleden&utm_source=linkbutton
- Zitzewitz, Eric, 2012, Forensic Economics, *Journal of Economic Literature*, 50 (3), 731-769.